EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNNAN HALLINTO- JA TURVALLISUUSJAOSTO 30.9.2021

HE 146/2021 vp, HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2022; Ulkoministeriön pääluokka

- Ulkoministeriön osalta talousarvioesityksessä painottuvat Suomen edustustoverkon vahvistaminen ja osaavan työvoiman saatavuuden tukeminen, osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan, konfliktinestoon ja rauhanvälitykseen sekä kehitysyhteistyö.
- Ulkoministeriön pääluokkaan 24. esitetään vuodelle 2022 yhteensä 1,318 miljardia euroa.
- Vähennystä verrattuna vuoden 2022 talousarvioon on 36 milj. euroa; vähennys aiheutuu lähinnä hallitusohjelman mukaisista määrärahalisäyksistä vuoden 2021 talousarviossa verrattuna vuoden 2022 talousarvioon.
- Hallituksen tulevaisuusinvestointeja kohdennetaan ulkoministeriön hallinnonalalle yhteensä 12 milj. euroa ja EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen tuloja 6 milj. euroa vuonna 2022.
- Pääluokan määrärahoista ulkoasiainhallinnon osuus on 22 %, kriisinhallinnan 6 %, kansainvälisen kehitysyhteistyön 64 % ja muiden menojen 8 %.

- Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan arvopohjassa keskeistä on ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan, vapauden, suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon edistäminen kaikessa kansainvälisessä toiminnassa
- Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämäärä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, parantaa Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta.
- Ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu hyviin kahdenvälisiin suhteisiin, aktiiviseen vaikuttamiseen Euroopan unionissa (EU) ja tehokkaaseen monenkeskiseen kansainvälisen oikeuden kunnioittamiseen ja vahvistamiseen perustuvaan yhteistyöhön.

- Hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuonna 2022 ovat:

  Ulkoasiainhallinto
  - edistää Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia
  - edistää Agenda2030:n toimeenpanoa ja toimii ilmastonmuutoksen torjumiseksi
  - edistää sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää
  - työskentelee ihmisoikeuksien, tasa-arvon, demokratian ja oikeusvaltiokehityksen vahvistamiseksi
  - edistää Suomen kasvua tukevia avoimia taloussuhteita ja tukee suomalaisyritysten osallistumista kansainväliseen kauppaan ja arvoketjuihin.

24.01.01 Toimintamenot

- Ulkoasiainhallinnon toimintamenoihin esitetään 263 milj. euroa, mikä on 11,8 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2021 talousarvioesityksessä. Rahoituksesta 6,1 milj. euroa on EU:n elpymisvälineen tuloja ja 4,2 milj. euroa hallituksen kertaluonteisia tulevaisuusinvestointeja.
- Edustustoverkon merkitys Suomen ja suomalaisten turvallisuudelle ja hyvinvoinnille on kiistaton. Edustustoverkon toiminnan vahvistamista jatketaan myös ensi vuonna, ja talousarvioesitykseen sisältyy tavoite kahden uuden edustuston avaamisesta vuonna 2022. Vuonna 2021 avataan edustustot Senegalin Dakariin ja Qatarin Dohaan, minkä jälkeen Suomen edustustoverkko kattaa 91 toimipistettä. Vuonna 2022 avattavien edustustojen sijaintipaikat päätetään myöhemmin.
- Edustustojen hoitamia maahantuloprosesseja nopeutetaan kasvattamalla määräaikaisesti oleskelulupia käsittelevää henkilöstöä. Toimenpide on osa hallituksen nopeavaikutteisia toimia osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi. Lisäresurssit kohdennetaan niihin edustustoihin, joissa lupahakemusten määrä on kasvanut ja joiden osalta lupakäsittelyn pullonkauloja on tarpeen purkaa nopeasti, kuten esimerkiksi New Delhi ja Manila.

- Suomi tavoittelee maailmanluokan automaatiota hyödyntävää digitaalista infrastruktuuria osaajien maahanmuuton tueksi. Osana tätä kokonaisuutta otetaan käyttöön pitkäaikainen viisumi, jonka valmisteluun ulkoministeriö osallistuu EU:n elpymisvälineen tuloilla.
- Ulkoministeriössä käynnistetyn työn pohjalta luodaan EU:n elpymisvälineen tuloilla myös digitaalinen Virtual Finland -palvelualusta, joka mahdollistaa integroidut palvelupolut Suomeen tuleville yrityksille, työntekijöille ja opiskelijoille.
- Suomi toimii Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajana vuonna 2022 ja Barentsin euroarktisen neuvoston (BEAC) puheenjohtajana vuosina 2021-2023. Lisäksi Suomi on ehdolla YK:n ihmisoikeusneuvostoon vuosiksi 2022-2024 ja YK:n turvallisuusneuvostoon kaudelle 2029-2030.
- **Kipupisteet:** Edustustoverkon rahoituksen ja riittävien resurssien turvaaminen myös jatkossa, kasvavat turvallisuusuhat, ml. tietoturva, ja niiden aiheuttamat menot edustustoissa.

24.01.74 Talonrakennukset

- Momentille esitetään 11,3 milj. euroa, josta kertaluonteista rahoitusta edustustoverkon vahvistamiseen ja kiinteistömuutoksiin 3,3 milj. euroa (hallituksen kertaluonteiset tulevaisuusinvestoinnit).
- Määrärahakehys 8,0 milj. euroa/vuosi on sidottu kiinteistöjen tasearvoon (5 % tasearvosta).
- **Kipupiste:** Covid-19 -pandemia on hidastanut merkittävästi ulkomailla sijaitsevien kiinteistöjen korjauksia ja korjausvelka on kasvanut.

24.10.20 Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot

- Ulkoministeriön pääluokassa menoihin esitetään 53,1 milj. euroa vuosittain (UM + PLM yhteensä 117,35 milj. euroa). Taso on sama kuin vuoden 2021 talousarviossa.
- Operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan vuonna 2022 olevan enimmillään noin 400 henkilötyövuotta.
- Suurimmat operaatiot ovat UNIFIL-operaatio Libanonissa ja koulutusoperaatio Irakissa.
- Momentilla on ns. varalla olo -rahaa 9,9 milj. euroa.

24.10.21 Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan

- Tarkoitukseen esitetään yhteensä 18,5 milj. euroa.
- Hallitusohjelman mukaisesti määrärahat kasvavat 0,9 milj. euroa verrattuna vuoden 2021 talousarvioon.
- Operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan vuonna 2022 olevan noin 135 asiantuntijaa.
- Suurin osa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisesta suuntautuu EU:n operaatioihin. Alueelliset painopisteet ovat Ukrainassa, Georgiassa, Irakissa ja Somaliassa.

24.10.66 Rauhanvälitys

- Rauhanvälitykseen esitetään 4,4 milj. euroa, josta hallituksen kertaluonteista tulevaisuusinvestointirahoitusta 2,5 milj. euroa.
- Kehyskauden lopussa määrärahat nousevat pysyvästi 2,0 milj. euroon/vuosi.
- Suomen tavoitteena on edistää rauhanvälitystä ja -rakentamista. Suomi tukee rauhanvälitykseen liittyviä vuoropuheluprosesseja, edistää käynnissä olevien konfliktien ratkaisua sekä vahvistaa rauhanvälitystoimintaa ja rauhanvälityskapasiteettia niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.
- **Kipupiste:** Rahoituksen tason lasku vuonna 2023, kun hallituksen kertaluonteinen tulevaisuusinvestointirahoitus päättyy.

24.90.50 Eräät valtionavut

- Momentille esitetään 1,64 milj. euroa.
- Momentilta myönnettävien valtionavustusten tulee liittyä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisiin linjauksiin ja kansainvälisiin sitoumuksiin sekä yleisesti ulkoministeriön toimialaan.
- Painopisteinä ovat sääntöpohjainen kansainvälinen yhteistyö, konfliktinehkäisy, kriisinhallinta ja rauhanvälitys, ihmisoikeudet ja inhimillinen turvallisuus, Euroopan unioni globaalina toimijana, laaja-alainen transatlanttinen yhteistyö sekä ilmastonmuutokseen liittyvät turvallisuusuhat.
- Määrärahasta 445 000 euroa on tarkoitus varata kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukseen.

- Valtionavustuksista järjestetään erilliset hakukierrokset. Vuonna 2021 valtionavusta saivat mm. CMI ry, Eurooppalainen Suomi ry, Finnwatch ry, Historioitsijat ilman rajoja ry, Ihmisoikeusliitto ry, Laajan turvallisuuden verkosto ry WISE, Saamelaisneuvosto, Suomen Atlantti-seura ry, Suomen YK-liitto ry ja Suomen Punainen Risti. Kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukseen avustusta saivat mm. Suomen opiskelijakuntien liitto, Viestintä ja kehitys -säätiö s.r. VIKES, Suomen YK-liitto ry, Suomen Tubettajat ry, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry, TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry, Rauhankasvatusinstituutti ry, Suomalaiset kehitysjärjestöt FINGO ry ja Eurooppalainen Suomi ry.

24.90.66 Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet

- Jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin esitetään 95,5 milj. euroa.
- Määrärahaa saa käyttää ulkoministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.
- Suurin osa määrärahasta kohdistuu Suomen maksuosuuksiin YK:lle.
- **Kipupiste:** Kurssimuutokset vaikuttavat huomattavasti momentin määrärahatarpeeseen, sillä maksujen kokonaissummasta noin puolet on dollaripohjaista. Lisäksi tulee panostaa Suomen ihmisoikeusneuvostojäsenyyden vaatimiin toimenpiteisiin kuten esimerkiksi vapaaehtoistuki YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimistolle. Tulevaisuudessa paineet erilaiselle vapaaehtoisrahoitukselle nousevat myös Suomen turvaneuvostokampanjan myötä.

24.90.68 Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (IBA)

- Momentille esitetään 4,8 milj. euroa. Hallituksen kertaluonteisen tulevaisuusinvestointirahoituksen osuus on 2,0 milj. euroa.
- Määrärahat nousevat pysyvästi hallitusohjelman mukaiselle 3,0 milj. euron tasolle vuonna 2023.
- Yhteistyö on tärkeä keino edistää lähialueiden vakautta ja turvallisuutta, kestävää kehitystä ja taloudellisia toimintamahdollisuuksia. Alueellinen yhteistyö tarjoaa toimivan foorumin tehdä käytännönläheistä yhteistyötä Venäjän kanssa Suomen intressien pohjalta EU:n pakotepolitiikan ja valikoivan kanssakäymisen periaatteiden mukaisesti.
- Toiminnassa painotetaan Suomen Barentsin euroarktisen neuvoston puheenjohtajuutta 2021-2023 tukevia hankkeita.
- Pääosa momentin määrärahasta siirretään muiden hallinnonalojen käyttöön.

12.24.99 Ulkoministeriön hallinnonalan tulot

- Ulkoministeriön hallinnonalalle arvioidaan kertyvän 36,5 milj. euroa sellaisia tuloja, jotka eivät sisälly ministeriön toimintamenoihin.
- Tulot kertyvät hallinnonalan viisumien käsittelymaksuista, kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien sekä kehitysavun palautuksista, YK:n sotilaallisesta kriisinhallinnasta maksamista palkkausmenokorvauksista, konsulisuojeludirektiivin (EU) 2015/637 johdosta toisilta jäsenvaltioilta mahdollisesti saatavista korvauksista, sekä muista tuloista, joita ei ole nettoutettu hallinnonalan menomomenteille.
- Tulojen arvioitu määrä on 15,6 milj. euroa suurempi kuin vuodelle 2021 alun perin arvioitu määrä. Lisäys johtuu viisumien käsittelymaksujen määrän arvioidusta noususta Covid-19 -pandemian lientyessä ja rokotekattavuuden parantuessa. Tuloarviota ei tarkastetaan jatkuvasti ottaen huomioon pandemia ja rajojen avautuminen.